

[Strona Główna](#) > ... > [Wszczęcie Postępowania Sądowego](#) > [Gdzie i jak](#) > [Koszty](#) > [Bułgaria](#)

Koszty

Autor treści:

Bułgaria

Bułgaria

Ta strona przedstawia informacje o kosztach sądowych w Bułgarii.

Przepisy regulujące opłaty pobierane przez przedstawicieli zawodów prawniczych

Adwokaci

[Ustawa o samorządzie adwokackim \(Zakon za advokaturata\):](#)

Art. 36 ust. 1: Adwokaci i przedstawiciele zawodów prawniczych z innych państw członkowskich UE mają prawo do wynagrodzenia za swoją pracę.

ust. 2: Wysokość wynagrodzenia musi być uzgodniona w umowie pomiędzy adwokatem lub przedstawicielem zawodu prawniczego z innego państwa członkowskiego UE i jego klientem. Wysokość wynagrodzenia musi być odpowiednia i uzasadniona i nie może być niższa niż wysokość wynagrodzenia przewidziana w rozporządzeniu Naczelnej Izby Adwokackiej (*Visshiya advokatski savet*) za rodzaj podjętej pracy.

ust. 3: W razie braku umowy, na wniosek adwokata, przedstawiciela zawodu prawniczego z innego państwa członkowskiego UE lub klienta, Izba Adwokacka ustala wysokość wynagrodzenia zgodnie z rozporządzeniem Naczelnej Izby Adwokackiej.

ust. 4: Wynagrodzenie może być ustanowione w kwotach bezwzględnych lub stanowić odsetek kwoty, którą może zasądzić sąd w zależności od wyniku postępowania. Nie dotyczy to wynagrodzenia w sprawach karnych i cywilnych, w których bierze się pod uwagę dobra niematerialne.

Art. 38 ust. 1: Adwokaci i przedstawiciele zawodów prawniczych z innych państw członkowskich UE mogą świadczyć pomoc prawną i usługi na rzecz:

1. osób fizycznych, którym przysługuje świadczenie alimentacyjne;
2. osób będących w trudnej sytuacji finansowej;
3. członków najbliższej lub rozszerzonej rodziny lub innych przedstawicieli zawodu prawniczego.

ust. 2: W takich przypadkach, gdy strona przeciwna zostanie zobowiązana w wyroku do pokrycia wydatków, adwokat lub przedstawiciel zawodu prawniczego z innego państwa członkowskiego UE ma prawo do wynagrodzenia. Sąd określa to wynagrodzenie w wysokości nie niższej niż przewidziana we wspomnianym rozporządzeniu, art. 36 ust. 3, i zobowiązuje drugą stronę do jego zapłacenia.

Wynagrodzenie określa się zgodnie z art. 36 ust. 6 [rozporządzenia nr 1/2004 Naczelnej Izby Adwokackiej w sprawie minimalnego wynagrodzenia adwokatów](#).

Sekcja II

Opłaty za porady prawne, informacje, przygotowanie dokumentów i umów

Art. 6 ust. 1: Opłaty za porady prawne, informacje oraz przygotowanie dokumentów i umów są następujące:

1. za poradę ustną, konsultacje dotyczące mediacji bez udziału adwokata, uzyskanie informacji od sądu i organów administracyjnych itp. – 100 BGN;
2. za konsultację pisemną – 200 BGN;
3. za zapoznanie się ze sprawą i wydanie opinii – 450 BGN;
4. za skargi lub zgłoszenia do prokuratury, policji oraz władz centralnych lub lokalnych – 200 BGN;
5. za zaproszenia notarialne, wnioski o przyjęcie lub odrzucenie spadku, za sporządzanie dokumentów podlegających wpisowi do aktów notarialnych, za wnioski o umorzenie długów oraz inne wnioski – 200 BGN;
6. za wnioski o zrzeczenie się lub przywrócenie obywatelstwa bułgarskiego – 450 BGN;
7. za sporządzenie testamentu – 300 BGN;
8. za przygotowanie: umowy pisemnej, tytułu własności, sprzedaży, wymiany, darowizny, hipoteki, zabudowy i służebności, ugody pozasądowej, w tym za przygotowanie porozumienia wypracowanego w procedurze mediacyjnej bez udziału adwokata, a także za przeprowadzenie kontroli i przygotowanie raportu dotyczącego okoliczności istotnych dla transakcji w oparciu o wartość odpowiedniej umowy lub aktu:
 1. a) jeżeli wartość dobra materialnego wynosi do 1 000 BGN – 250 BGN;
 2. jeżeli wartość dobra materialnego wynosi od 1 000 do 10 000 BGN – 250 BGN powiększone o 3 procent od kwoty powyżej 1 000 BGN;
 3. jeżeli wartość dobra materialnego wynosi od 10 000 do 100 000 BGN – 500 BGN powiększone o 2 procent od kwoty powyżej 10 000 BGN;
 4. jeżeli wartość dobra materialnego wynosi od 100 000 do 1 000 000 BGN – 2 300 BGN powiększone o 1 procent od kwoty powyżej 100 000 BGN;
 5. jeżeli wartość dobra materialnego przekracza 1 000 000 BGN – 11 300 BGN powiększone o 0,5 procent od kwoty powyżej 1 000 000 BGN;
9. za przygotowanie dokumentów i wniosków o rejestrację okoliczności i wpisanie do rejestru czynności dotyczących:
 1. a) przedsiębiorców indywidualnych – 250 BGN;
 2. spółek jawnych – 300 BGN;
 3. spółek komandytowych – 400 BGN;
 4. spółek z ograniczoną odpowiedzialnością – 500 BGN;
 5. spółek akcyjnych – 1 000 BGN;
 6. spółdzielni – 750 BGN;
 7. spółdzielni mieszkaniowych – 750 BGN;
 8. fundacji i stowarzyszeń nienastawionych na zysk – 600 BGN;
10. za złożenie dokumentów w celu rejestracji okoliczności i wpisanie czynności do odpowiednich rejestrów, bez sporządzania dokumentów, opłata wynosi połowę opłat określonych w pkt 9;
11. za bieżącą obsługę prawną na podstawie umowy zawartej z osobą prawną lub przedsiębiorcą indywidualnym – 800 BGN miesięcznie, z odrębnym wynagrodzeniem należnym adwokatowi za występowanie w sądzie w imieniu danej osoby prawnej lub danego przedsiębiorcy indywidualnego;
12. za konsultacje rozliczane według stawki godzinowej – 120 BGN;
13. za poświadczenie odpisów dokumentów przekazanych adwokatowi w związku z ochroną lub w celu ochrony praw i interesów prawnych klienta zgodnie z art. 32 [ustawy o samorządzie adwokackim](#) – 3 BGN za pierwszą stronę i 2 BGN za każdą kolejną stronę;
14. za sporządzenie dokumentów dotyczących udziału w procedurach na podstawie [ustawy o zamówieniach publicznych](#) (*Zakon za obshtestvenite porachki*), dokumentów przetargowych i konkursowych objętych [ustawy o własności państwowej](#) (*Zakon za darzhavnata sobstvenost*), [ustawy o własności gminnej](#) (*Zakon za obshtinskata sobstvenost*) oraz [ustawy o koncesjach](#) (*Zakon za kontsesiite*) wynagrodzenie adwokata określa się zgodnie z procedurą przewidzianą w art. 6 ust. 1 pkt 8 na podstawie wartości ogłoszonego postępowania, ale nie może ono być niższe niż 2 000 BGN.

ust. 2: Wynagrodzenie, o którym mowa w ust. 1, podwyższa się o połowę, jeżeli pomoc prawna jest świadczona w języku obcym. Jeżeli dokumenty sporządza się w różnych językach, klient uiszcza odrębną opłatę w wysokości określonej w ust. 1 za każdy z języków, w których sporządza się dokumenty.

ust. 3: Wynagrodzenie, o którym mowa w ust. 1 i 2, podwaja się w przypadku pomocy prawnej świadczonej w nagłych wypadkach lub w dni wolne od pracy.

Sekcja III

Opłaty za postępowanie cywilne i administracyjne w jednej instancji

Art. 7 ust. 1: Opłata za zastępstwo procesowe, obronę i pomoc prawną w sprawach cywilnych wynosi:

1. w przypadku postępowania o cofnięcie zwolnienia i przywrócenie do pracy opłata nie może być niższa niż kwota minimalnego miesięcznego wynagrodzenia w Bułgarii w chwili zawarcia umowy o świadczenie pomocy prawnej lub w chwili ustalenia opłaty zgodnie z art. 2;
2. w przypadku postępowania sądowego o rozwiązanie małżeństwa – 1 200 BGN, a w przypadku rozwodu za porozumieniem stron – 800 BGN; w tym drugim przypadku, gdy konieczne jest sporządzenie ugody majątkowej, zastosowanie ma również ust. 4.
3. za powództwa dotyczące praw ojcowskich i kwestionowania ojcostwa – 1 200 BGN;
4. za inne powództwa niepieniężne – 1 000 BGN;
5. za postępowanie nieprocesowe i postępowanie w sprawie zabezpieczenia dowodów – 750 BGN;
6. za sprawy alimentacyjne – 500 BGN;
7. w sprawach z powództwa prywatnego – jedna trzecia minimalnej kwoty za rozstrzygnięcie sporu w jednej instancji, w zależności od przedmiotu sporu i wysokości świadczenia dla strony, lecz nie mniej niż kwota przewidziana w art. 11, a w przypadku wniesienia skargi na postanowienie o zawieszeniu postępowania – połowa minimalnej kwoty za rozstrzygnięcie sporu w jednej instancji, lecz nie mniej niż kwota przewidziana w art. 11;
8. (nowy w Dzienniku Urzędowym, Dz.U. nr 28/2014; uchylony wyrokami nr 13062 z 3 października 2019 r. i 5419 z 8 maja 2020 r. Naczelnego Sądu Administracyjnego (*Varhoven administrativen sad*) – Dz.U. nr 45/2020, obowiązuje od 15 maja 2020 r.);
9. za zastępstwo procesowe, obronę i pomoc w sprawach o stwierdzenie braku zdolności do czynności prawnych – 1 000 BGN;
10. za postępowanie na podstawie [ustawy handlowej](#) (*Targovskiya zakon*) z powództwa wniesionego przez wspólników lub akcjonariuszy przeciwko spółce, w sprawach roszczeń o ochronę praw członkowskich, za postępowanie na podstawie [ustawy o podmiotach prawnych nienastawionych na zysk](#) (*Zakon za yuridicheskite litsa s nestopanska tsel*), [ustawy o spółdzielniach](#) (*Zakon za kooperatsiite*), [ustawy o rejestrze handlowym i rejestrze podmiotów prawnych nienastawionych na zysk](#) (*Zakon za targovskiya registar i registara na yuridicheskite litsa s nestopanska tsel*) oraz [ustawy o rejestrze BULSTAT](#) (*Zakon za registar BULSTAT*), a także za postępowanie dotyczące rejestracji na podstawie innych ustaw i powiązane wpisy – 1 250 BGN.

ust. 2: Opłata za zastępstwo procesowe, obronę i pomoc w sprawach, w których znana jest wartość dobra materialnego, jest następująca:

1. jeżeli wartość dobra materialnego wynosi do 1 000 BGN – 400 BGN;
2. jeżeli wartość dobra materialnego wynosi od 1 000 do 10 000 BGN – 400 BGN powiększone o 10 % od kwoty powyżej 1 000 BGN;
3. jeżeli wartość dobra materialnego wynosi od 10 000 do 25 000 BGN – 1 300 BGN powiększone o 9 % od kwoty powyżej 10 000 BGN;
4. jeżeli wartość dobra materialnego wynosi od 25 000 do 100 000 BGN – 2 650 BGN powiększone o 8 % od kwoty powyżej 25 000 BGN;
5. jeżeli wartość dobra materialnego wynosi od 100 000 do 500 000 BGN – 8 650 BGN powiększone o 4 % od kwoty powyżej 100 000 BGN;
6. jeżeli wartość dobra materialnego wynosi od 500 000 do 1 000 000 BGN – 24 650 BGN powiększone o 3 % od kwoty powyżej 500 000 BGN;
7. jeżeli wartość dobra materialnego wynosi od 1 000 000 do 10 000 000 BGN – 39 650 BGN powiększone o 1,5 % od kwoty powyżej 1 000 000 BGN;
8. jeżeli wartość dobra materialnego przekracza 10 000 000 BGN – 174 650 BGN powiększone o 0,6% od kwoty powyżej 10 000 000 BGN;

ust. 3: Opłaty za zastępstwo procesowe, obronę i pomoc w postępowaniach upadłościowych oblicza się na podstawie wartości roszczeń, których dotyczy wnioski o wszczęcie postępowania upadłościowego, zgodnie z metodyką, o której mowa w ust. 2, ale opłaty te nie mogą być niższe niż 1 500 BGN. Opłata za sporządzenie wniosku o wszczęcie postępowania upadłościowego i sporządzenie sprzeciwu wobec roszczenia zgłoszonego lub uznanego w postępowaniu upadłościowym, a także za udział w postępowaniu, w którym zgłoszone sprzeciwu

mają zostać rozpatrzone, wynosi połowę kwoty określonej w ust. 2, ale nie mniej niż 1 000 BGN. Opłatę za sporządzenie oferty i udział w postępowaniu o nabycie mienia z masy upadłości ustala się w trybie art. 6 ust. 1 pkt 8.

ust. 4: Opłatę za zastępstwo procesowe, obronę i pomoc w postępowaniu o podział majątku ustala się zgodnie z interesem reprezentowanej strony, jak przewidziano w ust. 2, ale nie może być ona niższa niż 1 500 BGN za każdy etap postępowania. Opłatę za zastępstwo procesowe, obronę i pomoc w postępowaniu o podział gruntów rolnych ustala się zgodnie z interesem reprezentowanej strony, jak przewidziano w ust. 2, ale nie może być ona niższa niż 750 BGN za każdy etap postępowania.

ust. 5: Opłatę za zastępstwo procesowe, obronę i pomoc w powództwach z art. 75, 76 i 108 [ustawy o własności \(Zakon za sobstvenosta\)](#) ustala się zgodnie z interesem reprezentowanej strony, jak przewidziano w ust. 2, ale nie może być ona niższa niż 800 BGN w przypadku majątku ruchomego i 1 500 BGN w przypadku nieruchomości lub praw majątkowych do nich. Opłatę ustala się na podstawie ceny rynkowej majątku, a w przypadku braku ceny rynkowej – na podstawie wymiaru podatkowego.

ust. 6: Opłatę za zastępstwo procesowe, obronę i pomoc w sprawach dotyczących istnienia, unieważnienia lub rozwiązania umów oraz za zawarcie ostatecznej umowy dotyczącej praw majątkowych ustala się zgodnie z interesem reprezentowanej strony, jak przewidziano w ust. 2, ale nie może być ona niższa niż 1 500 BGN. Opłatę ustala się na podstawie ceny rynkowej majątku, a jeżeli nie można ustalić ceny rynkowej – na podstawie wymiaru podatkowego.

ust. 7: Opłatę za obronę prawną w postępowaniu zabezpieczającym przyszłe roszczenie, postępowaniu o wydanie tytułu egzekucyjnego na podstawie art. 405 ust. 3 i 4 [kodeksu postępowania cywilnego \(Grazhdanski protsesualen kodeks\)](#) oraz w postępowaniu o wydanie tytułu egzekucyjnego ustala się zgodnie z ust. 2 na podstawie połowy kwoty roszczenia.

ust. 8: (uchylony w Dz.U. nr 2/2009; nowy w Dz.U. nr 28/2014; dawny ust. 6 w Dz.U. nr 84/2016; uchylony wyrokami nr 13062 z 3 października 2019 r. i 5419 z 8 maja 2020 r. w aktach Naczelnego Sądu Administracyjnego w Dz.U. nr 45/2020, obowiązuje od 15 maja 2020 r.).

ust. 9: W przypadku zastępstwa procesowego w sprawie, która obejmuje więcej niż dwie rozprawy, obowiązuje dodatkowa opłata w wysokości 250 BGN za każdą kolejną rozprawę.

Art. 8 Opłatę za zastępstwo procesowe, obronę i pomoc w sprawach administracyjnych, w których występuje wartość dobra materialnego, ustala się zgodnie z procedurą, o której mowa w art. 7 ust. 2.

ust. 2: Za zastępstwo procesowe, obronę i pomoc w sprawach administracyjnych, w których nie występuje wartość dobra materialnego:

1. za sprawy na podstawie [ustawy o zagospodarowaniu przestrzennym \(Zakon za ustroystvo na teritoriyata\)](#) oraz [ustawy o katastrze i rejestrze nieruchomości \(Zakon za kadastara i imotniya registar\)](#) opłata wynosi 1 250 BGN;
2. za sprawy na podstawie [kodeksu zabezpieczenia społecznego \(Kodeksa za sotsialno ociguryavane\)](#) opłata wynosi 500 BGN;
3. za sprawy na podstawie [ustawy o Ministerstwie Spraw Wewnętrznych \(Zakon za ministerstvoto na vatreshnite raboti\)](#) opłata wynosi 750 BGN.
4. za sprawy na podstawie [ustawy o normalizacji krajowej \(Zakon na natsionalnata standardizatsiya\)](#) opłata wynosi 600 BGN;
5. w odwołaniach od decyzji o wszczęciu postępowania przetargowego, decyzji o wyborze wykonawców lub zakończeniu postępowania przetargowego przez zamawiającego na podstawie [ustawy o zamówieniach publicznych](#) opłatę ustala się zgodnie z procedurą określoną w art. 8 ust. 1 na podstawie odsetek zastosowanych do obliczenia opłaty sądowej uiszczonej za wszczęcie postępowania; we wszystkich innych odwołaniach od decyzji zamawiającego opłata wynosi 1 500 BGN;
6. za sprawy na podstawie [ustawy o bułgarskich dokumentach tożsamości \(Zakon za balgarskite lichni dokumenti\)](#) opłata wynosi 600 BGN;
7. za sprawy na podstawie [ustawy o wsparciu dla producentów rolnych \(Zakon za podpomagane na zemedelskite proizvoditeli\)](#) opłata wynosi 800 BGN;
8. za sprawy na podstawie [ustawy o ochronie konkurencji \(Zakon za zashtita na konkurentsiyata\)](#) przed

Komisją Ochrony Konkurencji (KZK) (*Komisiya za zashtita na konkurentsia*) opłata wynosi 1 500 BGN, a kiedy występuje wartość dobra materialnego (kara pieniężna, grzywna lub inna kara), opłatę ustala się zgodnie z art. 8 ust. 1.

9. za sprawy na podstawie [ustawy o ochronie przed dyskryminacją](#) (*Zakon za zashtita ot diskriminatsiya*) przed Komisją ds. Ochrony przed Dyskryminacją (KZD) (*Komisiya za zashtita ot diskriminatsiyata*) lub sądem opłata wynosi 1 500 BGN;

10. za sprawy na podstawie [ustawy o ochronie konsumentów](#) (*Zakon za zashtita na potrebitelite*) oraz [ustawy o ochronie danych osobowych](#) (*Zakon za zashtita na lichnite danii*) opłata wynosi 900 BGN.

ust. 3: Opłata za zastępstwo procesowe, obronę i pomoc w sprawach administracyjnych bez określonej wartości dobra materialnego, z wyjątkiem przypadków wymienionych w ust. 2, wynosi 1 000 BGN.

ust. 4: Opłatę za zastępstwo procesowe, obronę i pomoc przed organem administracyjnym ustala się zgodnie z ustępami poprzedzającymi.

Art. 9: Opłata za sporządzenie pozwu i pisemnej odpowiedzi na pozew, pozwu do rozpoznania w ramach odwołania od środka tymczasowego i odpowiedzi na pozew do rozpoznania w ramach odwołania od środka tymczasowego bez zastępstwa procesowego, a także za zapoznanie się ze sprawą cywilną i podpisanie skargi kasacyjnej na podstawie art. 284 ust. 2 [kodeksu postępowania cywilnego](#), jeżeli skargę tę sporządził inny prawnik, wynosi 3/4 opłat, o których mowa w art. 7 lub art. 8, ale nie mniej niż 400 BGN.

ust. 2: Opłata za sporządzenie skargi kasacyjnej, w tym podstaw kasacji zgodnie z art. 280 ust. 1 [kodeksu postępowania cywilnego](#) bez zastępstwa procesowego, wynosi 3/4 opłat, o których mowa w art. 7 lub art. 8, ale nie mniej niż 1 200 BGN.

ust. 3: Opłata za sporządzenie odpowiedzi na skargę kasacyjną, w tym na podstawy kasacji zgodnie z art. 280 ust. 1 [kodeksu postępowania cywilnego](#) bez zastępstwa procesowego, wynosi 3/4 opłat, o których mowa w art. 7 lub art. 8, ale nie mniej niż 1 200 BGN.

ust. 4: Opłatę za zastępstwo procesowe w postępowaniu o stwierdzenie nieważności decyzji, która weszła w życie, ustala się zgodnie z procedurą określoną w art. 7 lub 8, ale nie może być ona niższa niż 1 000 BGN. Za sporządzenie wniosku o stwierdzenie nieważności decyzji, która weszła w życie, lub odpowiedzi na wniosek o stwierdzenie nieważności decyzji, która weszła w życie, bez zastępstwa procesowego na posiedzeniu jawnym sądu, opłata wynosi 3/4 opłaty określonej zgodnie z art. 7 lub art. 8, ale nie może być niższa niż 750 BGN.

ust. 5: Opłata za sporządzenie skargi do Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w Strasburgu oraz odesłania prejudycjalnego do Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej w Luksemburgu bez zastępstwa procesowego nie może być niższa niż 2 000 BGN.

ust. 6: Opłata za sporządzenie odwołania na podstawie [ustawy o zamówieniach publicznych](#), pisemnej odpowiedzi lub sprzeciwu wobec takiego odwołania bez zastępstwa procesowego przed Komisją Ochrony Konkurencji lub Naczelnym Sądem Administracyjnym wynosi 3/4 opłaty określonej zgodnie z art. 8, ale nie mniej niż 600 BGN.

ust. 7: Opłata za sporządzenie sprzeciwu do organu nadzoru lub wniosku do sądu właściwego do rozstrzygnięcia sporu dotyczącego korekt finansowych w projektach realizowanych z pomocą UE lub w ramach programów operacyjnych, bez zastępstwa procesowego, wynosi 3/4 opłaty określonej zgodnie z art. 8, ale nie mniej niż 600 BGN.

Art. 10: Opłata za zastępstwo procesowe, obronę i pomoc stronie w postępowaniu egzekucyjnym (o odzyskanie długu) wynosi:

1. za wszczęcie postępowania egzekucyjnego – 200 BGN;
2. za zastępstwo procesowe, obronę i pomoc stronom w postępowaniu egzekucyjnym oraz podjęcie działań zmierzających do zaspokojenia roszczenia pieniężnego – połowę opłaty, o której mowa w art. 7 ust. 2;
3. za zastępstwo procesowe, obronę i pomoc stronom w postępowaniu egzekucyjnym dotyczącym wejścia w posiadanie nieruchomości lub eksmisji – połowę odpowiednich opłat, o których mowa w art. 7 ust. 2, obliczonych od wartości nieruchomości;
4. za zastępstwo procesowe, obronę i pomoc stronie w postępowaniu egzekucyjnym wymagającym innych

czynności niż określone w pkt 2 i 3 – 350 BGN;

5. za skargę na czynności komornika – 400 BGN, a gdy skarga jest rozpatrywana na posiedzeniu jawnym sądu – 600 BGN; taką samą opłatę uiszcza się na rzecz pełnomocnika dłużnika.

Art. 11: Opłata za sporządzenie wniosku o pomoc prawną, prywatnego odwołania oraz skargi na czynności komornika, notariusza, sędziego rejestrowego lub sekretarza wynosi 400 BGN, a gdy skarga jest rozpatrywana na posiedzeniu jawnym sądu – 600 BGN.

Sekcja IV

Opłaty za postępowanie karne i administracyjne w jednej instancji

Art. 12: Opłata za zastępstwo procesowe, obronę i pomoc w postępowaniu przygotowawczym jest równa kwotom określonym w art. 13 ust. 1, a w przypadku czynności procesowych podejmowanych w różne dni wynosi 250 BGN za każdy dzień.

Art. 13 ust. 1: Opłata za obronę oskarżonego, strony wnoszącej prywatny akt oskarżenia lub oskarżyciela prywatnego wynosi:

1. w sprawach zagrożonych karą probacji lub grzywny – 600 BGN;
2. w sprawach zagrożonych karą do 5 lat pozbawienia wolności – 1 000 BGN;
3. w sprawach zagrożonych karą do 10 lat pozbawienia wolności – 1 500 BGN;
4. w sprawach zagrożonych karą do 15 lat pozbawienia wolności – 2 250 BGN;
5. w sprawach zagrożonych karą powyżej 15 lat pozbawienia wolności – 3 000 BGN;
6. w przypadku przestępstw zagrożonych karą dożywotniego pozbawienia wolności – 6 000 BGN;
7. w przypadku zawarcia ugody, pod warunkiem że adwokat nie uczestniczył w postępowaniu karnym – 750 BGN;
8. (uchylony w Dz.U. nr 2/2009; dawny pkt 9; zmieniony w Dz.U. nr 28/2014; zmiana opublikowana w Dz.U. nr 28/2014, uchylona wyrokami nr 13062 z 3 października 2019 r. i 5419 z 8 maja 2020 r. w aktach Naczelnego Sądu Administracyjnego – Dz.U. nr 45/2020, obowiązuje od 15 maja 2020 r.);
9. za występowanie przed sądem na podstawie upoważnienia w odniesieniu do środków nadzoru, pod warunkiem że adwokat nie był zaangażowany w postępowanie karne – 900 BGN;
10. (uchylony w Dz.U. nr 2/2009; zmieniony w Dz.U. nr 28/2014; zmiana opublikowana w Dz.U. nr 28/2014, uchylona wyrokami nr 13062 z 3 października 2019 r. i 5419 z 8 maja 2020 r. w aktach Naczelnego Sądu Administracyjnego – Dz.U. nr 45/2020, obowiązuje od 15 maja 2020 r.; uchylony w Dz.U. nr 68/2020).

ust. 2: Opłatę za zastępstwo procesowe, obronę i pomoc, które dotyczą powoda lub pozwanego w sprawach cywilnych, ustala się zgodnie z procedurą, o której mowa w art. 7 ust. 2.

ust. 3: Za zastępstwo procesowe, obronę i pomoc, które dotyczą oskarżonego, strony wnoszącej prywatny akt oskarżenia lub oskarżyciela prywatnego w odniesieniu do kilku zarzutów, w przypadku najpoważniejszego zarzutu opłatę przewidzianą w ust. 1 podwyższa się o połowę.

ust. 4: W przypadku obrony więcej niż jednej osoby opłatę za każdą osobę ustala się zgodnie z procedurą określoną w ust. 1.

Art. 14 ust. 1: Jeżeli rozprawa w sprawie karnej trwa dłużej niż jeden dzień, dodatkowa opłata za każdy kolejny dzień wynosi 250 BGN.

ust. 2: W przypadku zastępstwa procesowego w sprawie karnej lub karno-administracyjnej, która obejmuje więcej niż dwie rozprawy, za każdą kolejną rozprawę obowiązuje dodatkowa opłata w wysokości 250 BGN.

Art. 15: Opłata za sporządzenie odwołania lub skargi kasacyjnej bez zastępstwa procesowego wynosi 3/4 opłaty, o której mowa w art. 13.

Art. 16: Opłata za oskarżenia wnoszone przez oskarżycieli prywatnych w sprawach karnych wynosi 300 BGN oraz 600 BGN w przypadku oskarżeń rozpatrywanych na posiedzeniu jawnym sądu.

Art. 17: Niedozwolone jest negocjowanie dodatkowego wynagrodzenia zależnego od pomyślnego wyniku postępowania karnego, nawet w przypadku powództwa cywilnego wniesionego w postępowaniu karnym.

Art. 18 ust. 1: Opłatę za sporządzenie odwołania od decyzji nakładającej karę bez zastępstwa procesowego ustala się zgodnie z zasadami określonymi w art. 7 ust. 2 na podstawie połowy kwoty kary lub odszkodowania, jednak nie może być ona niższa niż 100 BGN.

ust. 2: Jeżeli kara administracyjna ma formę grzywny, kary pieniężnej lub rekompensaty pieniężnej, opłatę ustala się zgodnie z art. 7 ust. 2 na podstawie kwoty każdej nałożonej grzywny lub kary pieniężnej, lub każdej przyznanej rekompensaty pieniężnej.

ust. 3: (nowy w Dz.U. nr 28/2014; uchylony wyrokami nr 13062 z 3 października 2019 r. i 5419 z 5 maja 2020 r. Naczelnego Sądu Administracyjnego w Dz.U. nr 45/2020, obowiązuje od 15 maja 2020 r.).

ust. 4: (nowy w Dz.U. nr 68/2020; zmieniony w Dz.U. nr 88/2022) Opłata za zastępstwo procesowe, obronę i pomoc w sprawach o wykroczenia administracyjne inne niż te, o których mowa w ust. 2, wynosi 500 BGN.

Sekcja V

Opłaty za udział w postępowaniu regulowanym ustawą szczególną w jednej instancji

Art. 19: Minimalna opłata za zastępstwo procesowe, obronę i pomoc w postępowaniu na podstawie [ustawy o zdrowiu](#) (*Zakon za zdraveto*) wynosi 500 BGN.

Art. 20: Minimalna opłata za zastępstwo procesowe, obronę i pomoc w samodzielnym postępowaniu sądowym na podstawie [ustawy o ochronie dzieci](#) (*Zakon za zakrila na deteto*) wynosi 600 BGN.

Art. 21: Minimalna opłata za zastępstwo procesowe, obronę i pomoc w postępowaniu na podstawie rozdziałów IX, X i XI [kodeksu rodzinnego](#) (*Semeyniya kodeks*) wynosi 600 BGN.

Art. 22: Minimalna opłata za zastępstwo procesowe, obronę i pomoc w postępowaniu na podstawie [ustawy o ochronie przed przemocą domową](#) (*Zakon za zashtita domashnoto nasilie*) wynosi 600 BGN.

Art. 23: Minimalna opłata za zastępstwo procesowe, obronę i pomoc w postępowaniu na podstawie [ustawy o ekstradycji i europejskim nakazie aresztowania](#) (*Zakon za ekstraditsiya i evropeyskata zapoved za arrest*) wynosi 800 BGN.

Art. 24: Minimalna opłata za zastępstwo procesowe, obronę i pomoc w postępowaniu na podstawie [dekretu w sprawie zwalczania drobnego chuligaństwa](#) (*Ukaza za borba s drebnoto huliganstvo*) wynosi 500 BGN.

Art. 25: Minimalna opłata za zastępstwo procesowe, obronę i pomoc w postępowaniu exequatur wynosi 500 BGN.

Art. 26: Minimalna opłata za zastępstwo procesowe, obronę i pomoc w postępowaniu przez delegację, w przypadku gdy adwokat nie jest zaangażowany w całą sprawę, wynosi 500 BGN.

Art. 27: Minimalna opłata za pomoc prawną i zastępstwo procesowe i pomoc dla świadka oraz obronę świadka na podstawie art. 122 [kodeksu postępowania karnego](#) (*Nakazatelno-protsesualniya kodeks*), gdy adwokat nie jest zaangażowany w całą sprawę, wynosi 500 BGN.

Art. 28: Minimalna opłata za zastępstwo procesowe, obronę i pomoc w postępowaniu w przedmiocie tymczasowego aresztowania, w przypadku gdy adwokat nie jest zaangażowany w całą sprawę, wynosi 900 BGN.

Art. 29: Minimalna opłata za zastępstwo procesowe, obronę i pomoc w postępowaniu w sprawie kary łącznej wynosi 600 BGN.

Art. 30: Minimalna opłata za sporządzenie wniosku, o którym mowa w art. 368 [kodeksu postępowania karnego](#), wynosi 800 BGN.

Art. 31 ust. 1: Opłata za obronę strony w ponownym procesie nie może być niższa niż minimalna wymagana opłata za proces w jednej instancji.

ust. 2: Za sporządzenie wniosku o ponowne rozpatrzenie sprawy bez stawiennictwa w sądzie opłata minimalna wynosi 3/4 opłaty minimalnej, o której mowa w ust. 1.

Art. 32: Opłata minimalna za obronę w postępowaniu w przedmiocie wykonania orzeczenia sądu zagranicznego na podstawie art. 457 ust. 2 [kodeksu postępowania karnego](#) wynosi połowę opłaty minimalnej za jedną instancję, w zależności od rodzaju i surowości kary.

Art. 33: Minimalna opłata za zastępstwo procesowe, obronę i pomoc w postępowaniu na podstawie [ustawy o zwalczaniu społecznych zachowań małoletnich i nieletnich](#) (*Zakon za borba s protivooobshtestvenite proyavi na maloletni i nepalnoletni*) wynosi 500 BGN.

Art. 34: (nowy w Dz.U. nr 28/2014; zmieniony w Dz.U. nr 84/2016; uchylony w Dz.U. nr 88/2022).

Art. 35: Minimalna opłata za zastępstwo procesowe, obronę i pomoc w postępowaniu na podstawie [ustawy o azylu i uchodźcach](#) (*Zakon za ubezhishteto i bezhantsite*) wynosi 600 BGN.

Art. 35a: W przypadku zatrzymanego minimalna opłata za zastępstwo procesowe, obronę i pomoc na podstawie [ustawy o Ministerstwie Spraw Wewnętrznych](#) wynosi 300 BGN.

Art. 36: Minimalna opłata za zastępstwo procesowe i pomoc w postępowaniu mediacyjnym w sprawach cywilnych i handlowych wynosi 1/3 opłaty przewidzianej w art. 7.

Komornicy

Od 2006 r. komornicy w Bułgarii dzielą się na komorników prywatnych i państwowych komorników sądowych. Obie grupy obowiązują stawki ustawowe:

1. Od 2008 r. opłaty pobierane przez państwowych komorników sądowych reguluje Dział II [taryfy opłat pobieranych przez sądy na podstawie kodeksu postępowania cywilnego](#).
2. Wynagrodzenie komorników prywatnych reguluje art. 78 [ustawy o komornikach prywatnych](#) (*Zakon za chastnite sadebni izpalniteli*) oraz [Taryfa opłat i kosztów egzekucji określona w ustawie o komornikach prywatnych](#) (przyjęta rozporządzeniem Rady Ministrów nr 92 z 19 kwietnia 2006 r.).

Opłaty ustalone w obu taryfach są takie same.

Komornik prywatny pobiera dodatkową opłatę w wysokości 50 % standardowej opłaty za doręczanie dokumentów w dni wolne od pracy i święta, wysyłanie wezwań pocztą oraz sporządzanie odpisów skarg, zawiadomień i dokumentów.

Koszty stałe

Koszty stałe w postępowaniu cywilnym

Koszty stałe stron postępowania cywilnego

Od 2008 r. opłaty za postępowanie cywilne reguluje Dział I [Taryfy opłat pobieranych przez sądy na podstawie kodeksu postępowania cywilnego](#) następująco: Opłata za:

- roszczenie cywilne wynosi 4 % dochodzonej kwoty, ale nie mniej niż 25 EUR,
- roszczenie o odszkodowanie za straty moralne wynosi do 40 EUR, ale nie mniej niż 15 EUR,
- sprawy rozwodowe (w tym sprawy rozstrzygane za porozumieniem stron): 2 % trzyletniej sumy udziałów każdej ze stron (zgodnie z umową o podziale majątku małżeńskiego i alimentach),
- tytuł egzekucyjny wynosi 2 % wartości dobra materialnego, ale nie mniej niż 12,5 EUR,
- za sprawy adopcyjne – 12,5 EUR,
- za zabezpieczenie przyszłego roszczenia – 20 EUR,
- za zabezpieczenie dowodów – 10 EUR,
- za sprawy upadłościowe – 25 EUR w przypadku przedsiębiorcy indywidualnego, 125 EUR w przypadku przedsiębiorstwa handlowego.

Etap postępowania cywilnego, na którym strony mają obowiązek uiścić koszty stałe

Każda ze stron musi z góry pokryć koszty czynności, o których dokonanie zwraca się do sądu. W zależności od okoliczności danej sprawy na wniosek obydwu stron lub z inicjatywy sądu wszystkie koszty pokrywają obydwie

strony albo jedna ze stron. (Art. 76 [kodeksu postępowania cywilnego](#)).

Koszty stałe w postępowaniu karnym

Koszty stałe stron postępowania karnego

Koszty i opłaty w postępowaniu karnym reguluje [kodeks postępowania karnego](#).

Art. 187: Pokrycie kosztów

1. Z wyłączeniem przypadków określonych w ustawie koszty postępowania karnego pokrywa się ze środków przewidzianych w budżecie odpowiedniej instytucji.
2. W sprawach karnych ze skargi pokrzywdzonego, którą wniesiono do sądu, prywatny skarżący musi wpłacić kwotę kosztów z góry. W razie braku wpłaty prywatnemu skarżącemu wyznacza się termin siedmiu dni na jej dokonanie.
3. W sprawach ze skargi pokrzywdzonego, którą wniesiono do sądu, koszty wniosków dowodowych złożonych przez oskarżonego w sądzie muszą zostać pokryte z budżetu sądu.

Stałe koszty postępowania karnego (określone w Taryfie nr 1 [Opłat pobieranych przez sądy, prokuratury, służby śledcze i Ministerstwo Sprawiedliwości](#), ostatnio zmienionych w 2005 r.) są następujące:

- w przypadku skarg prowadzących do wszczęcia postępowania karnego wniesionych przez osoby fizyczne – 6 EUR
- w przypadku oskarżeń prywatnych w postępowaniu karnym – 2,5 EUR
- w przypadku wniosków o rehabilitację, gdy sprawa pozostaje otwarta – 3 EUR

Etap postępowania karnego, na którym strony mają obowiązek uiścić koszty stałe

Koszty opisane powyżej musi z góry opłacić strona wnosząca oskarżenie prywatne (zgodnie z [kodeksem postępowania karnego](#)). W przypadku braku wpłaty stronie wyznacza się termin siedmiu dni na jej dokonanie.

Koszty stałe w postępowaniu konstytucyjnym

Koszty stałe stron postępowania konstytucjonalnego

1. Wniosek do Trybunału Konstytucyjnego może złożyć co najmniej jedna piąta członków Parlamentu, Prezydent, Rada Ministrów, Najwyższy Sąd Kasacyjny, Najwyższy Sąd Administracyjny i Prokurator Generalny. Spory dotyczące właściwości, o których mowa w ust. 1 pkt 3 artykułu poprzedzającego, mogą być również zgłaszane przez rady gmin.
2. W przypadku gdy Najwyższy Sąd Kasacyjny lub Najwyższy Sąd Administracyjny uznają, że prawo jest niezgodne z konstytucją, zawieszają postępowanie i kierują sprawę do Trybunału Konstytucyjnego.
3. Rzecznik Praw Obywatelskich może zwrócić się do Trybunału Konstytucyjnego z wnioskiem o uznanie przepisów, które naruszają prawa i wolności obywateli, za niezgodne z konstytucją.

Informacje wstępne, których powinni udzielić pełnomocnicy procesowi

Prawa i obowiązki stron

Art. 40 ust. 3 [ustawy o samorządzie adwokackim](#) stanowi, że „adwokat lub przedstawiciel zawodu prawniczego z innego państwa członkowskiego Unii Europejskiej ma obowiązek dokładnie poinformować swojego klienta o jego prawach i obowiązkach”. Adwokaci nie mają wyraźnego obowiązku informowania swoich klientów o prawdopodobnych kosztach postępowania sądowego. Jednocześnie taki obowiązek wynika z kodeksu etyki adwokackiej (*Etichniyat kodeks na advokatite*).

Źródła kosztów

Gdzie znaleźć informacje o źródłach kosztów w Bułgarii?

Osoba fizyczna lub prawna, która chce wnieść sprawę, nie będzie w stanie dowiedzieć się, ile wyniosą prawdopodobne koszty sądowe, ponieważ nie ma oficjalnej ani nieoficjalnej strony internetowej, ani też innego

organu publicznego, które mogą dostarczyć takich informacji w formie skonsolidowanej. W związku z tym aby uzyskać informacje o kosztach, klienci polegają przede wszystkim na prawnikach.

Obywatele mogą jednak znaleźć przepisy regulujące opłaty sądowe i koszty procesowe oraz wykonać własne obliczenia na kilku publicznych stronach internetowych. Są to: ustawodawstwo krajowe, strona internetowa Naczelnej Izby Adwokackiej, strona internetowa Najwyższej Rady Sądownictwa (*Visshiya sadeben savet*) oraz strona internetowa Krajowego Biura Pomocy Prawnej. Wszystkie te strony są obecnie dostępne wyłącznie w języku bułgarskim.

W jakich językach mogę uzyskać informacje o źródłach kosztów w Bułgarii?

Wszystkie te strony są obecnie dostępne wyłącznie w języku bułgarskim.

Gdzie można znaleźć informacje o mediacji?

Informacje o mediacji są dostępne na stronie internetowej [Ministerstwa Sprawiedliwości](#).

Gdzie można znaleźć dodatkowe informacje na temat kosztów? Gdzie można znaleźć informacje na temat średniej długości różnych postępowań?

Roczne i dwuletnie sprawozdania z działalności sądowniczej na wszystkich szczeblach są dostępne na stronie internetowej [Najwyższej Rady Sądownictwa](#). Zawierają one informacje o liczbie spraw rozwiązanych w okresie ostatnich trzech miesięcy, sześciu miesięcy, jednego roku, dwóch lat i dawniej. Wydział Statystyki Najwyższej Rady Sądownictwa dostarcza analiz i informacji na temat średniego czasu trwania postępowań sądowych w sprawach cywilnych, karnych i administracyjnych.

Gdzie można znaleźć informacje o średnich łącznych kosztach danego rodzaju postępowania sądowego?

Nie istnieje oficjalne publiczne źródło takich informacji.

Podatek od wartości dodanej

Jak uzyskać informację o podatku VAT? Jakie są stosowane stawki?

Podatek VAT (zgodnie z powyższymi taryfami i przepisami) jest wliczony w koszty.

Pomoc prawna

Próg dochodów obowiązujący w sprawach cywilnych

[Ustawa o pomocy prawnej](#) (*Zakon za pravnata pomosht*) nie wprowadza rozróżnienia na sprawy cywilne i karne (zob. poniżej):

Art. 22: Pomoc prawna na mocy art. 21 pkt 1 i 3 jest bezpłatna i przysługuje:

1. osobom i rodzinom, które spełniają warunki do otrzymania miesięcznej pomocy zgodnie z art. 9 i 10 [rozporządzenia w sprawie wykonania ustawy o pomocy społecznej](#) (*Pravilnik za prilagane na zakona za pravnata pomosht*);
2. osobom i rodzinom, które zakwalifikowały się do ukierunkowanej pomocy związanej z ogrzewaniem w poprzednim lub bieżącym sezonie grzewczym;
3. osobom, które korzystają z usług socjalnych lub zintegrowanych usług zdrowotnych i socjalnych w ramach opieki rezydencjalnej, kobietom w ciąży oraz matkom, w przypadku których występuje ryzyko porzucenia dzieci i które korzystają z usług socjalnych mających zapobiec porzuceniu;
4. dzieciom w rodzinach zastępczych lub w rodzinach krewnych na podstawie [ustawy o ochronie dzieci](#);
5. dzieciom zagrożonym w rozumieniu [ustawy o ochronie dzieci](#);

6. osobom, o których mowa w art. 143 i 144 [kodeksu rodzinnego](#), osobom poniżej 21. roku życia oraz osobom powyżej 21. roku życia w odniesieniu do zobowiązań alimentacyjnych powstałych przed ukończeniem 21. roku życia, zgodnie z [rozporządzeniem Rady \(WE\) nr 4/2009 z dnia 18 grudnia 2008 r. w sprawie jurysdykcji, prawa właściwego, uznawania i wykonywania orzeczeń oraz współpracy w zakresie zobowiązań alimentacyjnych](#) (Dz.U. L 7 z 10.1.2009, s. 1) oraz [Konwencji o międzynarodowym dochodzeniu alimentów na rzecz dzieci i innych członków rodziny](#) (Dz.U. L 192 z 22.7.2011, s. 51);
7. ofiarom przemocy domowej lub seksualnej bądź handlu ludźmi, które nie mają środków, by korzystać z obrony prawnej, lub nie chcą z niej korzystać;
8. osobom, którym przyznano ochronę międzynarodową lub ochronę tymczasową na mocy [ustawy o azylu i uchodźcach](#) lub które wystąpiły o taką ochronę i w przypadku których świadczenie pomocy prawnej nie opiera się na żadnej innej podstawie prawnej;
9. cudzoziemcom, wobec których zastosowano środek przymusu administracyjnego, oraz cudzoziemcom, których zakwaterowano w specjalnym ośrodku tymczasowego zakwaterowania dla cudzoziemców, zgodnie z [ustawą o cudzoziemcach w Republice Bułgarii \(Zakon za chuzhdentsite v republika balgaria\)](#), i którzy nie posiadają środków na obronę przez adwokata lub nie chcą z niej korzystać;
10. osobom, którym odmówiono statusu bezpaństwowca w Bułgarii lub osobom, w odniesieniu do których zakończono procedurę przyznawania statusu bezpaństwowca na podstawie [ustawy o cudzoziemcach w Republice Bułgarii](#), które nie mają środków finansowych na wynajęcie adwokata, lecz chcą to zrobić;
11. osobom, w przypadku których wniesiono o ubezwłasnowolnienie, jak również osobom uznanym za ubezwłasnowolnione;
12. osobom z niepełnosprawnościami, które otrzymują miesięczne wsparcie na podstawie [ustawy o osobach z niepełnosprawnościami \(Zakon za horata s uvrezhdaniya\)](#) i nie mają wystarczających miesięcznych dochodów, by skorzystać z usług adwokata.

ust. 2: W przypadkach, o których mowa w ust. 1 pkt 7, 9, 10 i 12, Krajowe Biuro Pomocy Prawnej (NBPP) (*Natsionalno byuro za pravna pomoshit*) podejmuje decyzję o przyznaniu pomocy prawnej z uwzględnieniem okoliczności, o których mowa w art. 23 ust. 3, ustalonych na podstawie dokumentów otrzymanych od stosownych właściwych organów, oraz z uwzględnieniem granicy ubóstwa w Bułgarii.

ust. 3: Fakty i okoliczności, o których mowa w ust. 1, ustala się na podstawie dokumentów wydanych przez stosowne właściwe organy oraz oświadczenia o stanie rodzinnym i majątkowym danej osoby sporządzonego wg wzoru i zatwierdzonego przez NBPP.

ust. 4: Jeżeli osoby ubiegające się o pomoc prawną nie uzasadnią okoliczności, o których mowa w ust. 1, NBPP podejmuje decyzję o przyznaniu pomocy prawnej z uwzględnieniem okoliczności, o których mowa w art. 23 ust. 3, ustalonych na podstawie dokumentów otrzymanych od stosownych właściwych organów, oraz z uwzględnieniem granicy ubóstwa w Bułgarii.

ust. 5: W przypadkach, w których NBPP świadczy pomoc prawną, informacje, o których mowa w ust. 2 i 3, gromadzi się z urzędu, a biuro uzyskuje niezbędne dokumenty w formie elektronicznej od stosownych właściwych organów. Osoba wnioskująca o pomoc prawną musi przedstawić dowód na potwierdzenie dochodów w formie dokumentu lub wyrazić zgodę na pozyskanie informacji o dochodach z urzędu od właściwych organów.

Art. 23 ust. 1: System pomocy prawnej, o którym mowa w art. 21 pkt 2, obejmuje przypadki, w których prawo wymaga ustanowienia obrońcy, wyznaczenia obrońcy z urzędu lub ustanowienia zastępcy procesowego.

ust. 2: System pomocy prawnej obejmuje również przypadki, w których oskarżony, pozwany lub strona w sprawie karnej, cywilnej lub administracyjnej nie posiadają środków na opłacenie adwokata, lecz chcą korzystać z jego pomocy i wymaga tego interes wymiaru sprawiedliwości. W takich przypadkach dana osoba nie jest zobowiązana do zwrotu kosztów pomocy prawnej.

ust. 3: W sprawach cywilnych i administracyjnych pomoc prawną przyznaje się w przypadku, gdy na podstawie dowodów przedstawionych przez stosowne właściwe organy sąd lub przewodniczący NBPP ustala, że strona nie posiada środków wystarczających do pokrycia wynagrodzenia adwokata. Sąd lub przewodniczący NBPP dokonują ustalenia z uwzględnieniem:

1. dochodu strony lub jej rodziny;
2. majątku i aktywów strony zgodnie z jej oświadczeniem;
3. stanu cywilnego strony;

4. stanu zdrowia;
5. statusu zatrudnienia;
6. wieku;
7. innych okoliczności.

ust. 4: W sprawach karnych ustalenia, że oskarżony lub obwiniony nie posiada środków na pokrycie wynagrodzenia adwokata, dokonuje organ kierujący postępowaniem, na podstawie ustalonej z urzędu sytuacji majątkowej osoby w danej sprawie oraz okoliczności, o których mowa w ust. 3 pkt 1, 3, 4, 5, 6 i 7. W przypadku strony wnoszącej oskarżenie prywatne, powoda w postępowaniu cywilnym, pozwanego w postępowaniu cywilnym i oskarżyciela prywatnego w postępowaniu karnym ustalenia dokonuje się zgodnie z procedurą przewidzianą w ust. 3.

Próg dochodów w sprawach karnych stosowany w odniesieniu do oskarżonych

Oprócz kryteriów ustanowionych dla spraw karnych (art. 22 [ustawy o pomocy prawnej](#), o której mowa powyżej) zastosowanie mają następujące kryteria:

Art. 23:

1. System pomocy prawnej (o którym mowa w art. 31 ust. 3) obejmuje przypadki, w których zastępstwo procesowe lub obrona są obowiązkowe.
2. System pomocy prawnej obejmuje również przypadki, w których podejrzany, oskarżony, obwiniony, pozwany lub strona w sprawie karnej, cywilnej lub administracyjnej nie posiadają środków na opłacenie pomocy adwokata, lecz chcą skorzystać z takiej pomocy i wymaga jej interes wymiaru sprawiedliwości.
3. W sprawach karnych ustalenia, że oskarżony lub pozwany nie posiada środków na pokrycie wynagrodzenia adwokata, dokonuje organ kierujący postępowaniem, na podstawie ustalonej z urzędu sytuacji majątkowej osoby w danej sprawie oraz okoliczności, o których mowa w ust. 3 pkt 1, 3, 4, 5, 6 i 7. W przypadku strony wnoszącej oskarżenie prywatne, powoda w postępowaniu cywilnym, pozwanego w postępowaniu cywilnym i oskarżyciela prywatnego w postępowaniu karnym ustalenia dokonuje się zgodnie z procedurą przewidzianą w ust. 3.

Próg dochodów w sprawach karnych stosowany w odniesieniu do pokrzywdzonych

W postępowaniu karnym stosuje się taki sam próg jak w przypadku innych stron (zob. powyżej).

Inne warunki uzyskania pomocy prawnej przez pokrzywdzonych

Prawo nie przewiduje specjalnych przepisów dotyczących ofiar przestępstw. Zastosowanie mają ogólne zasady dotyczące pomocy prawnej w postępowaniu karnym (art. 22 i 23 [ustawy o pomocy prawnej](#)).

Inne warunki uzyskania pomocy prawnej przez oskarżonych

Prawo nie przewiduje specjalnych przepisów dotyczących przyznawania pomocy prawnej oskarżonym. Zastosowanie mają ogólne zasady dotyczące pomocy prawnej w postępowaniu karnym (art. 22 i 23 [ustawy o pomocy prawnej](#)).

Nieodpłatne postępowania sądowe

Art. 83 [kodeksu postępowania cywilnego](#) w drodze: odstępiania od opłat i kosztów

Art. 83 ust. 1: Opłaty i koszty sądowe nie obowiązują:

1. powodów, którzy są pracownikami i członkami spółdzielni, w przypadku pozwów wynikających ze stosunku pracy;
2. w przypadku roszczeń alimentacyjnych;
3. w powództwach wytaczanych przez prokuratora;
4. powodów w przypadku powództwa o naprawienie szkody wyrządzonej przestępstwem w związku z wyrokiem kończącym postępowanie w sprawie;
5. kuratorów ustanowionych przez sąd dla strony, której miejsce pobytu jest nieznane;

6. (nowy w Dz.U. nr 102/2022) strony, której przyznano pomoc prawną w postępowaniu na warunkach określonych w art. 23 ust. 2 ustawy o pomocy prawnej.

ust. 2: Sąd nie zasądza kosztów i opłat sądowych od osób fizycznych, które w ocenie sądu posiadają niewystarczające środki. W przypadku wniosku o zwolnienie z opłat sąd bierze pod uwagę:

1. dochody danej osoby i jej rodziny;
2. majątek i aktywa strony zgodnie z jej oświadczeniem;
3. stan cywilny strony;
4. stan zdrowia;
5. status zatrudnienia;
6. wiek;
7. inne ustalone okoliczności.

ust. 3: W przypadkach, o których mowa w ust. 1 i 2, koszt postępowania sądowego pokrywa się ze środków przewidzianych w budżecie sądu.

Art. 84 [kodeksu postępowania cywilnego](#):. Zwolnienie z opłat w szczególnych przypadkach:

Zwolnione z opłat sądowych, ale nie z pokrycia kosztów są:

1. państwo i instytucje państwowe, z wyjątkiem spraw dotyczących prywatnej własności państwa oraz prywatnych roszczeń i praw państwa
2. Bułgarski Czerwony Krzyż (*Balgarski cherven krast*)
3. gminy, z wyjątkiem prywatnych roszczeń gminnych i praw własności do prywatnej własności gminnej

Kiedy strona przegrywająca sprawę ma obowiązek pokryć koszty poniesione przez stronę wygrywającą?

W sprawach cywilnych

Art. 78 [kodeksu postępowania cywilnego](#): Zasądzenie kosztów

Art. 78 ust. 1: Koszty poniesione przez powoda (w tym koszty postępowania i ewentualne wynagrodzenie adwokata) musi pokryć pozwany proporcjonalnie do zasądzonej kwoty roszczenia.

ust. 2: Jeżeli zachowanie pozwanego nie dało podstaw do wytoczenia powództwa i pozwany uznaje powództwo, koszty ponosi powód.

ust. 3: Pozwany jest również uprawniony do odzyskania swoich kosztów proporcjonalnie do oddalonej części roszczenia.

ust. 4: (uzupełniony w Dz.U. nr 11/2023, obowiązuje od 1 lipca 2024 r.) Pozwany jest ponadto uprawniony do zwrotu kosztów w przypadku zakończenia postępowania, chyba że zakończenie wynika z porozumienia między stronami, w którym to przypadku stosuje się ust. 9.

ust. 5: Jeżeli wynagrodzenie, które strona zapłaciła adwokatowi, jest nadmierne w stosunku do rzeczywistej zawichości prawnej i faktycznej sprawy, sąd może, na wniosek strony przeciwnej, zasądzić niższą kwotę kosztów, która jest współmierna do wykonanej pracy, ale nie niższa niż kwota minimalna określona zgodnie z art. 36 [ustawy o samorządzie adwokackim](#).

ust. 6: W razie rozstrzygnięcia sprawy na korzyść strony zwolnionej z opłat sądowych lub kosztów postępowania strona przegrywająca uiszcza wszystkie należne opłaty i koszty. Odpowiednie kwoty zasądza się na rzecz sądu.

ust. 7: Jeśli sprawę rozstrzygnięto na korzyść strony, której przyznano pomoc prawną, wynagrodzenie adwokata zasądza się od Krajowego Biura Pomocy Prawnej proporcjonalnie do uwzględnionej lub oddalonej części roszczenia. Jeśli sprawę rozstrzygnięto na niekorzyść strony, której przyznano pomoc prawną na podstawie art. 23 ust. 2 [ustawy o pomocy prawnej](#), strona ta ponosi koszty proporcjonalnie do uwzględnionej lub oddalonej części roszczenia, z wyjątkiem kosztów przyznanej pomocy prawnej.

ust. 8: (zmieniony w Dz.U. nr 8/2017) Od osób prawnych i przedsiębiorców indywidualnych zasądza się również opłatę w kwocie określonej przez sąd, jeżeli broni ich radca prawny. Zasądzona opłata nie może być wyższa od maksymalnej kwoty dla danego rodzaju sprawy, określonej zgodnie z art. 37 [ustawy o pomocy prawnej](#).

ust. 9: (uzupełniony w Dz.U. nr 11/2023, obowiązuje od 1 lipca 2024 r.) Jeżeli sprawa zakończy się ugodą, połowa uiszczonych opłat sądowych podlega zwrotowi na rzecz powoda, a jeżeli ugoda jest wynikiem ugody zawartej w postępowaniu mediacyjnym na podstawie art. 140a i 140b lub jeżeli postępowanie w sprawie zakończyło się z powodu cofnięcia lub zrzeczenia się roszczenia w wyniku ugody, 75 % uiszczonych opłat sądowych podlega zwrotowi na rzecz powoda. O ile nie uzgodniono inaczej, koszty postępowania i ugody pokrywają strony w poniesionej wysokości.

ust. 10: Od osoby trzeciej uczestniczącej w postępowaniu nie zasądza się kosztów, ale odpowiada ona za koszty, które spowodowała w tym postępowaniu.

ust. 11: W przypadku gdy prokurator jest stroną postępowania, należne koszty zasądza się na rzecz państwa lub od państwa.

W sprawach karnych

[Kodeks postępowania karnego](#) (*Nakazatelno-protsesualen kodeks*) – koszty i opłaty

Art. 187: Pokrycie kosztów

Art. 187 ust. 1: Z wyłączeniem przypadków określonych w ustawie koszty postępowania karnego pokrywa się ze środków przewidzianych w budżecie danej instytucji.

ust. 2: W sprawach karnych ze skargi pokrzywdzonego, którą wniesiono do sądu, prywatny skarżący musi wpłacić kwotę kosztów z góry, w przeciwnym wypadku wyznacza się siedem dni na ich opłacenie.

ust. 3: W sprawach ze skargi pokrzywdzonego, którą wniesiono do sądu, koszty wniosków dowodowych złożonych przez oskarżonego w sądzie muszą zostać pokryte z budżetu sądu.

Art. 188: Określenie kosztów

Art. 188 ust. 1: Koszty określa sąd lub organ odpowiedzialny za postępowanie przygotowawcze.

ust. 2: Wynagrodzenie świadków, którzy są pracownikami, określa sąd lub organ odpowiedzialny za postępowanie przygotowawcze.

Art. 189: Zasądzenie kosztów

Art. 189 ust. 1: Sąd rozstrzyga kwestię kosztów w drodze wyroku lub postanowienia.

ust. 2: Koszt tłumacza ustnego w postępowaniu przygotowawczym ponosi właściwy organ, natomiast koszt tłumacza ustnego w postępowaniu sądowym ponosi sąd.

ust. 3: W przypadku uznania oskarżonego za winnego sąd obciąża go wszystkimi kosztami, w tym kosztami wynagrodzenia adwokatów i innymi kosztami związanymi z zaangażowaniem obrońcy z urzędu, a także wszelkimi kosztami poniesionymi przez oskarżyciela prywatnego i posiłkowego, jeżeli złożono taki wniosek. W przypadku skazania kilku oskarżonych sąd określa część, którą każda osoba musi zapłacić.

ust. 4: W przypadku oczyszczenia oskarżonego z części zarzutów sąd obciąża go jedynie kosztami związanymi z zarzutami, których uznano go winnym.

Art. 190: Zasądzenie kosztów

Art. 190 ust. 1: Jeżeli oskarżonego uzna się za niewinnego lub nastąpi umorzenie postępowania karnego, koszty spraw o charakterze ogólnym ponosi państwo, a koszty spraw wniesionych do sądu przez pokrzywdzonego ponosi oskarżyciel prywatny.

ust. 2: Sąd pierwszej instancji wydaje tytuł egzekucyjny dotyczący zasądzonych kosztów.

Wynagrodzenie biegłych

Ogólną zasadę wynagrodzenia biegłych określa [kodeks postępowania cywilnego](#).

Określenie kosztów

Art. 75: Wynagrodzenie świadków określa sąd z uwzględnieniem poświęconego czasu i poniesionych kosztów, a wynagrodzenie biegłych określa sąd z uwzględnieniem wykonanej pracy i poniesionych kosztów.

[Rozporządzenie nr N-1 z dnia 14 lutego 2023 r. w sprawie rejestracji, kwalifikacji i wynagrodzenia biegłych](#)

Art. 1 ust. 1: Niniejsze rozporządzenie określa:

1. procedurę i terminy składania wniosków o wpisanie na listy specjalistów zatwierdzonych jako biegli oraz o zmiany na takich listach;
2. warunki, jakie muszą spełniać specjaliści zatwierdzeni jako biegli;
3. warunki i procedurę ustalania wynagrodzenia biegłych;
4. zasady dotyczące prawa dostępu do systemu informacyjnego Jednolitego Rejestru Biegłych i zawartych w nim danych.

ust. 2: Niniejsze rozporządzenie ma zastosowanie do biegłych powoływanych przez organy sądowe, organy odpowiedzialne za postępowanie przygotowawcze oraz organy odpowiedzialne za postępowanie egzekucyjne.

Art. 23 ust. 1: Przy ustalaniu wynagrodzenia organ, który zlecił sporządzenie opinii biegłego, bierze pod uwagę i ocenia następujące kwestie:

1. zawartość i specyfikę zadań do wykonania;
2. kompetencje i poziom kwalifikacji biegłego;
3. czas wymagany do sporządzenia opinii biegłego;
4. ilość wykonanej pracy;
5. niezbędne koszty sporządzenia opinii biegłego, takie jak zużycie materiałów, w tym materiałów eksploatacyjnych, narzędzia, sprzęt itd.;
6. inne warunki istotne dla zapłaty za wykonaną pracę, w tym dotrzymanie terminów oraz pracę w weekendy i dni ustawowo wolne od pracy.

ust. 2: Okoliczności, o których mowa w ust. 1, ustala organ, który powołał biegłego, na podstawie karty ewidencji czasu pracy dostarczonej przez biegłego zgodnie z załącznikiem nr 2. Przy rozpatrywaniu i ocenie okoliczności, o których mowa w ust. 1, karta ewidencji czasu pracy nie jest wiążąca dla organu, który powołał biegłego.

ust. 3: Jeżeli opinię sporządza biegły, który jest pracownikiem Ministerstwa Spraw Wewnętrznych, koszty robocizny, materiałów eksploatacyjnych oraz koszty ogólne ustala się na podstawie wzoru karty ewidencji czasu pracy zatwierdzonego zarządzeniem Ministra Spraw Wewnętrznych.

ust. 4: W przypadku gdy opinię sporządza więcej niż jeden biegły, wynagrodzenie, o którym mowa w ust. 1, wypłaca się każdemu biegłemu.

ust. 5: Jeśli biegły nie przedłoży żadnych dokumentów potwierdzających, koszty pokrywa się według uznania organu, który powołał biegłego.

Art. 24 ust. 1: Za każdą faktycznie przepracowaną godzinę należne jest wynagrodzenie równe 3 % minimalnego wynagrodzenia w Bułgarii obowiązującego w chwili zlecenia sporządzenia opinii biegłego.

ust. 2: Liczbę faktycznie przepracowanych godzin ustala się na podstawie karty ewidencji czasu pracy, o której mowa w załączniku nr 2, lub na podstawie rachunku, o którym mowa w art. 23 ust. 3.

Art. 25 ust. 1: W przypadku szczególnie złożonych i specjalistycznych opinii sporządzonych przez wysoko wykwalifikowanych biegłych opłata może wzrosnąć o maksymalnie 100 %.

ust. 2: Jeśli konieczne jest sporządzenie opinii biegłego w weekendy lub dni wolne od pracy, należy to zaznaczyć w zarządzeniu dotyczącym sporządzenia opinii biegłego.

ust. 3: Wynagrodzenie może wzrosnąć z 75 % do 150 % w przypadku opinii biegłego sporządzanych w weekendy oraz ze 100 % do 200 % w przypadku opinii sporządzanych w dni wolne od pracy.

Art. 26 ust. 1: Opinię biegłego przedkłada się wraz z kartą ewidencji czasu pracy, do której dołącza się dokumenty potwierdzające poniesione wydatki, lub ze wzorem karty ewidencji czasu pracy, o którym mowa w art. 23 ust. 3.

ust. 2: Za wydatki nie uznaje się, z wyjątkiem przypadków, o których mowa w art. 23 ust. 1 pkt 6 – według uznania organu powołującego:

1. kosztów podróży lotniczych, chyba że wyjazd w celach służbowych odbywa się za granicą;
2. kosztów podróży bez przedstawienia biletu lub innego dokumentu potwierdzającego ich wysokość;
3. kosztów zakwaterowania przekraczających kwotę 50 BGN.

ust. 3: Jeżeli organ, który zlecił sporządzenie opinii biegłego, uzna, że istnieją podstawy do podwyższenia wstępnie ustalonego wynagrodzenia, ustala wynagrodzenie ostateczne.

ust. 4: Jeśli biegły nie przedłoży karty ewidencji czasu pracy lub jeśli organ, który zlecił sporządzenie opinii biegłego, nie uzna, że istnieją podstawy do podwyższenia wynagrodzenia, wynagrodzenie pozostaje w pierwotnie ustalonej wysokości.

Art. 27 ust. 1: Wynagrodzenie i wydatki biegłego, o których mowa w art. 18, wypłaca się na podstawie pisemnego polecenia wydanego przez organ, który powołał biegłego. Kwoty te wypłaca się przelewem bankowym w terminie 60 dni od przyjęcia opinii biegłego.

ust. 2: Kwoty te wypłaca się z depozytu lub z budżetu organu, który powołał biegłego. Wypłata następuje po przedstawieniu przez biegłego dokumentu spełniającego wymagania wymienione w art. 7 ustawy o rachunkowości.

ust. 3: Jeśli organ, który zlecił sporządzenie opinii biegłego, odmówi przyjęcia wniosków biegłego z przyczyn leżących po stronie biegłego, ustalonego wynagrodzenia nie wypłaca się. Odmowa wymaga uzasadnienia.

ust. 4: Organ, który powołał biegłego, może zmienić wysokość wynagrodzenia należnego biegłemu, jeżeli zachodzi jedna z podstaw, o których mowa w art. 23 ust. 1. Wprowadzone zmiany wymagają uzasadnienia.

Art. 28 ust. 1: W przypadku powołania biegłego na wniosek stron, które nie są zwolnione z pokrycia kosztów, wynagrodzenie ustala się z góry, a wstępną kaucję przekazuje się na rachunek organu, który powołuje biegłego.

ust. 2: W sprawach, w których strony są zwolnione z kosztów, wynagrodzenie wstępne ustala się zgodnie z art. 24 ust. 1.

ust. 3: W przypadkach, o których mowa w ust. 1, wynagrodzenie wstępne można też ustalić na poziomie minimalnym, według uznania organu, który zlecił sporządzenie opinii biegłego.

ust. 4: Ustala się również wynagrodzenie za ewentualne ustne uzupełnienie opinii biegłego.

ust. 5: W przypadkach, w których po powołaniu biegłego postępowanie przygotowawcze powierza się innemu organowi dochodzeniowemu, wynagrodzenie i wydatki biegłego określa organ, który przyjął opinię biegłego.

Art. 29: Jeżeli zachodzą podstawy do obniżenia pierwotnie ustalonego wynagrodzenia, ostateczne wynagrodzenie ustala organ, który zlecił sporządzenie opinii biegłego. Każda obniżka wynagrodzenia wymaga uzasadnienia.

Art. 30: Koszty podróży, utrzymania i zakwaterowania poniesione w związku z przygotowaniem opinii pokrywa się odpowiednio z wpłaconej kaucji lub z budżetu.

Art. 31 ust. 1: Biegły rozpoczyna pracę po wpłaceniu kaucji na pokrycie kosztu jego usług.

ust. 2: Wynagrodzenie biegłego nie może być warunkowane ani powiązane z wynikiem sprawy.

Art. 32: Środki, z których organy sądowe pokrywają wynagrodzenia i niezbędne wydatki biegłych, nadzoruje Najwyższa Rada Sądownictwa.

Wynagrodzenie tłumaczy

W sprawach cywilnych

Zasady dotyczące biegłych mają także zastosowanie do tłumaczy – zob. powyżej.

W sprawach karnych

[Kodeks postępowania karnego](#) – art. 189 ust. 2

Koszty tłumaczeń dokonanych podczas postępowania przygotowawczego ponosi odpowiedni podmiot, a koszty tłumaczeń dokonanych podczas postępowania sądowego ponosi sąd.

■ Ostatnia aktualizacja: 13/08/2024

Za wersję tej strony w języku danego kraju odpowiada właściwe państwo członkowskie. Tłumaczenie zostało wykonane przez służby Komisji Europejskiej. Jeżeli właściwy organ krajowy wprowadził jakieś zmiany w wersji oryginalnej, mogły one jeszcze nie zostać uwzględnione w tłumaczeniu. Komisja Europejska nie przyjmuje żadnej odpowiedzialności w odniesieniu do danych lub informacji, które niniejszy dokument zawiera, lub do których się odnosi. Informacje na temat przepisów dotyczących praw autorskich, które obowiązują w państwie członkowskim odpowiedzialnym za niniejszą stronę, znajdują się w informacji prawnej.